

skála, která usiluje o další poznání jednoho z nevýraznějších pravěkých střeoevropských nalezišť, jeskynní svatyně ze starší doby železné v Moravském krase. Ta je dalším z jeho velkých badatelských témat. Dosud neuzavřené dílo jednoho z mála skutečných polyhistorů v oboru archeologie bylo v roce 2000 oceněno mj. Medailí Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy České republiky I. stupně za dlouhodobou významnou vědeckou, pedagogickou a organizační práci na Filozofické fakultě Masarykovy univerzity v Brně.

Zdeněk Měřínský (1948–2016)

Encyklopedista archeologie středověku

Jihlavský rodák dokázal lásku ke středověkým hradům v okolí svého rodiště rozvinout v pozdějších letech v průkopnickou vědeckou práci, jíž položil jedny ze základů oboru archeologie středověku. Zdeněk Měřínský studoval obory archeologie a etnografie na brněnské filozofické fakultě v letech 1967–1972. Závěrečnou diplomní prací věnovanou zaniklým středověkým osadám na panství oslavanského kláštera pevně stanovil oblast, které zasvětil celý odborný život. V letech 1972–1974 působil na katedře prehistorie, odkud však v době normalizace musel odejít. Pracovní útočiště posléze našel na dobu plných patnácti let v Archeologickém ústavu Československé akademie věd, kde se před rokem 1989 vyprofiloval v jednoho z mála profesionálních archeologů, kteří se věnovali období raného a vrcholného středověku.

V rámci svých povinností prováděl řadu archeologických výzkumů raně středověkých pohřebišť a sídlišť, které dokázal vědecky kvalitně zpracovat a získané poznatky předložit v syntetické práci *Morava v 11.–12. století*, za kterou v roce 1988 obdržel kandidaturu historických věd. V roce 1981 zahájil také výzkum středověkého hradu Rokštejn u Brtnice, který vedl na výborné odborné a logistické úrovni. V této době šlo o výzkum ojedinělý, a to nejen v českých zemích, což bylo také důvodem, proč se stal pilotním vzorem pro zkoumání dalších památek tohoto typu. S Rokštejnem souvisí i vybudování výzkumné základny v nedaleké Panské Lhotě, která je spolu s hradním výzkumem dodnes jedním z plně rozvíjených projektů ústavu archeologie a muzeologie.

Po zlomovém roce 1989 převzal v Moravském zemském muzeu vedení historicko-archeologického oddělení, odkud však již v roce 1992 přešel na Filozofickou fakultu Masarykovy univerzity, kde nejdříve zastával pozici odborného asistenta v historickém ústavu. O tři roky později natrvalo zakotvil v ústavu archeologie a muzeologie, jemuž zasvětil dalších více jak dvacet let aktivního života. Roku 1996 se zde habilitoval a v roce 1999 převzal vedení celého ústavu, kde byl také v následujícím roce jmenován profesorem. Od jeho nástupu na filozofickou fakultu se do popředí dostalo jeho pedagogické působení, které s obdivuhodnou energií rozvinul také na řadě dalších univerzit. Jako pedagog byl velmi oblíbený, což vedle jeho nepopiratelné erudovanosti bylo podtrženo i neautoritářským a značně chápavým přístupem ke svým svěřencům.

Téměř nadlidská se z odstupu času jeví Měřínského odborná produkce, která byla při jednom z jeho jubileí shrnuta do více jak čtyřicetistránkového soupisu jeho bibliografie.

Rozsah aktivit jej předurčil k členství ve velkém množství akademických a odborných struktur, v jejichž rámci pomáhal organizovat vědeckou práci na celorepublikové úrovni. Pro obor historické archeologie byla klíčová také jeho rozsáhlá redaktorská a editorská činnost, z níž připomeňme alespoň časopis *Archaeologia Historica*, který pomáhal formovat a posléze se stal i jeho redaktorem. Jistým završením celoživotního díla Zdeňka Měřínského se stala syntéza *Morava na úsvitě dějin* z roku 2011 a především plánovaná trilogie *České země od příchodu Slovanů po Velkou Moravu* o více jak 2200 stranách s neuvěřitelným množstvím dat a informací, z níž bohužel za jeho života stačily vyjít pouze první dva díly (2002, 2006).

V případě Zdeňka Měřínského nelze alespoň stručně nezmínit také jeho sběratelskou vášeň orientovanou na vojenskou historii, numizmatiku a filatelii, jeho hluboký zájem o obecné

Z. Měřinský v debatě s J. Macháčkem (zády) na velkomoravském hradišti Pohansko u Břeclavi
Zdroj: Ústav archeologie a muzeologie Filozofické fakulty Masarykovy univerzity

kulturní dějiny a afinitu k rakouským a německým sousedům, výtvarný talent, který uplatňoval vedle pečlivé dokumentace výzkumů také různými dílky, především pro potěchu svých kolegů. Jeho náhlým odchodem ztratila filozofická fakulta encyklopedického znalce středověkých dějin, skvělého organizátora, hodnotného a přátelského člověka.